

N:o 29.

Af herr **G. Elowson**, om ändrade vilkor för utgående af statsanslaget till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolor.

Uti sin till innevarande Riksdag aflåtna nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t i 19 punkten under 8:de hufvudtiteln äskat en förhöjning ifrån 25,000 kronor till 75,000 kronor af förslagsanslaget till lönebidrag åt lärare i slöjd vid folkskolorna. Rörande användningen af nämnda anslag är genom kongl. kungörelsen den 11 september 1877 förordnadt: »att skoldistrikt, som genom intyg af vederbörande folkskoleinspektör visar sig hafva på ändamålsenligt sätt anordnat undervisning i slöjd för gossar under minst fyra timmar i veckan, utan att undervisningen i folkskolans läseämnen derigenom eftersättes, må af statsmedel, för så vidt det beviljade anslaget» (15,000 kronor) »dertill lemnar tillgång, för hvarje skola erhålla ett årligt understöd af 75 kronor». Såsom häraf synes, är en bestämd föreskrift lemnad angående de vilkor, hvilkas uppfyllande berättigar vederbörande skoldistrikt att ifrån nu omnämnda anslag åtnjuta bidrag till befrämjande af undervisningen i slöjd. Detta anslag är alltså i följd af nämnda föreskrift ett förslagsanslag i egentlig mening. Beträffande dess i riksstaten beräknade belopp, höjdes detsamma af Riksdagen år 1881 till 25,000 kronor. Äsigterna torde icke vara mycket delade derom, att förslagsanslag böra, såsom herr statsrådet och chefen för kongl. ecklesiastikdepartementet erinrat, i allmänhet upptagas till belopp, som kunna antagas komma att i det närmaste motsvara de verkliga utgifterna. Enligt en af herr departementschefen åberopad uppgift ifrån

kongl. statskontoret har under rubriken: *bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna* utbetalts

för år 1885	kronor 54,723: 43.
» » 1886	» 64,173: 15.
» » 1887	» 73,850: 72.

På grund af sålunda vunnen erfarenhet angående det belopp, som erfordras till bestridande af de med ifrågavarande förslagsanslag afsedda utgifter, vill det synas som skulle, med afseende på slöjdundervisningens sannolika utbredning inom allt flera skoldistrikt, den äskade förhöjningen af 50,000 kronor vara lämpligt afpassad.

Å andra sidan torde erfarenheten hafva ådagalagt önskvärdheten af en förändring i de vilkor, som uti kongl. kungörelsen den 11 september 1877 äro bestämda. Genom samma kungörelse är nemligen stadgadt, att för hvarje skola, uti hvilken undervisning i slöjd för gossar meddelas minst fyra timmar i veckan under åtta månader af året, kan under vissa uppgifna vilkor erhållas ett anslag af 75 kronor. Då emellertid vid tillämpningen af detta stadgande den tolkning af uttrycket »skola» blifvit genom prejudikat faststald, att dermed förstås »folkskola», och att sålunda dervid ej afses antalet slöjdskolor eller slöjdgrupper, som arbeta förenämnda tid, så hafva de understödsbelopp, hvilka de särskilda skoldistriktet för ifrågavarande undervisning erhållit, ej alltid kommit att stå i rätt förhållande till omfattningen af den slöjdundervisning, som inom de respektive skolområdena meddelats. Skilnaden emellan folkskola och folkskola är nemligen i verkligheten så stor, att öfriga statsanslag till folkskoleväsendet aldrig beräknas efter folkskolornas antal. Om t. ex. i ett skoldistrikt med 100 till folkskolan hörande barn de i 3:dje och 4:de årsklassen varande barnen undervisas i läseämnena af en lärare, och de öfriga i 1:sta och 2:dra klasserna befintliga barnen likaledes undervisas af en lärare, har distriktet blott *en* folkskola (organiserad enligt normalplanen Litt. B); men om samma hundra barn fördelas mellan samme lärare så, att hvardera läraren får skyldighet att undervisa barn ur alla fyra årsklasserna, har distriktet deremot *två* folkskolor (organiserade enligt normalplanen Litt. D). I fråga om statsbidraget till lärarnes aflöning för undervisning i läseämnena utöfvar denna olikhet i organisationen intet inflytande; deremot kan statsunderstödet till slöjdundervisningen, beräknadt efter folkskolornas antal, i förra fallet utgå endast med 75 kronor, men i senare fallet med 150 kronor. Då sålunda en i pedagogiskt afseende sämre organisation af folkskoleväsendet medgifver åtnjutandet af ett större statsunderstöd för slöjdundervisningen, än det hvar till en i samma afseende bättre organi-

sation berättigar, torde skäl förefinnas att genom förändring i ofvannämnda kongl. kungörelse undanrödja frestelsen för skoldistriktet att till vinnande af ett högre understöd för undervisningen i slöjd föredraga en i afseende på läseämnena sämre skolorganisation. Denna förändring borde enligt mitt förmenande gå derpå ut, att icke folkskolornas utan i stället slöjdgruppernas antal skulle ligga till grund för bestämmandet af statsunderstödet belopp.

Naturligt är, att undervisningen i slöjd bör på ett fullt ändamålsenligt sätt ordnas, om man vill deraf skörda gagnrika resultat. I fasta folkskolor med läsning på två afdelningar, undervisade af samme lärare under olika tider af året, är nemligen slöjdundervisningen till fullt gagn endast med de till högre afdelningen hörande barnen. Nedre afdelningen deremot utgöres antingen af småskolans barn eller af de lägre årsklasserna af folkskolans barn; i förra fallet är slöjdundervisning i denna afdelning olämplig, i senare fallet till endast föga gagn. I många flyttande skolor öfvas slöjd med god framgång å den ena roten, under det att dels det ringa barnantalet, dels ogynsamma ortliga förhållanden i öfrigt lägga svåra hinder i vägen för en nöjaktig slöjdundervisning i den andra roten. Då sålunda i dessa skolor slöjdundervisning till verkligt gagn kan öfvas endast under halfva läsåret, torde utan någon skada för slöjdundervisningen statsunderstödet till dem kunna och böra inskränkas till halfva beloppet.

Enär derjemte erfarenheten visat, att på flera ställen slöjdgrupperna omfattat än allt för många samtidigt slöjdande gossar, än ett allt för ringa antal, vore det tvifvels utan ändamålsenligt, att närmare bestämmelser blefve gifna såväl för det tillåtna maximum som för det till understöd berättigade minimum af gossar i hvarje slöjdgrupp. Exempel finnas derpå, att ända till 24 gossar blifvit samtidigt undervisade i slöjd, men för visso kräfver en så starkt befolkad slöjdskola både en långt mera uppdrifven undervisningsskicklighet hos läraren och en rikligare tillgång på erforderliga verktyg, än som rimligen kan under vanliga förhållanden förutsättas. Antagligt är, att olika uppfattning kan råda angående det lämpligaste antalet gossar, som till verklig båtнад kunna samtidigt sysselsättas med slöjd i hvarje grupp. En bestämning af den undre gränsen till 8 och den öfre till 15 gossar torde må hända hafva skäl för sig.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra tillåter jag mig härmed vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte, i sammanhang med beviljandet af det i Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof under 8:de hufvudtiteln äskade förslags-

anslag af 75,000 kronor, att användas såsom bidrag till affönande af lärare i slöjd vid folkskolor, hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i kongl. kungörelsen den 11 september 1877 angående anslag för beredande af undervisning i slöjd:

att det ifrån staten utgående bidraget beräknas efter slöjdgrupper;

att en slöjdgrupps omfattning varder inom vissa gränser faststald;

att för hvarje af vederbörligt antal gossar bestående slöjdgrupp, som undervisas minst 4 timmar i veckan under 8 månader, må likasom hittills erhållas ett årligt anslag af 75 kronor; samt

att jemväl för hvar och en slöjdgrupp, omfattande det fastställda antalet gossar, hvilka undervisas minst 4 timmar i veckan under 4 månader af året, må kunna erhållas ett lönebidrag af 37 kronor 50 öre.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 24 januari 1889.

Gullbr. Elowson.
